

مراتب صبر

در این روایت رسول خدا(ص) صبر را به سه دسته تقسیم کرده و فرمودند...

رسول خدا(ص) فرمود: «الصبر ثلاثة: صبر عند المصيبة و صبر علي الطاعة و صبر عن المعصية»¹

در این روایت رسول خدا(ص) صبر را به سه دسته تقسیم کرده و فرمودند:

دسته اول، صبر بر مکروهات و مصایب است؛ چنانکه خدا در قرآن فرموده: «و لنبلوكم بشيءٍ من الخوف و الجوع و نقص من الاموال و الانفس و الثمرات و بشئ الصّابرين؛

هر کسی در دنیا به نوعی مورد آزمایش و امتحان الهی قرار می‌گیرد و کسی را نمی‌توان یافت که گرفتار نشود، بنابراین صبر در مشکلات، مرحله اول صبر است»².

دسته دوم، صبر بر طاعت است؛ یعنی انسان در مقابل امتثال اوامر الهی صبور و بردبار باشد. حضرت امیر(ع) در این بخش خیلی صبر و تحمل کرد، به این معنا که رفته پشت سر مخالفانش نماز خواند و گاهی هم در دستگاه آنها می‌نشست و شب و روز با اینها روبه‌رو می‌شد. امام حسن(ع) صلح کرد و این برایش چقدر سخت بود، شاید مرگ آسان‌تر و بهتر از این صبر بود، ولی ایشان موظف به صبر بودند.

معروف است که به مرحوم آخوند خراسانی گفتند که به این آقا که پول دادید به شما ارادتی ندارد، فرمود: این پول که در جیب من است شرط انفاق آن، ارادت به من نیست، بلکه پول بیت‌المال است و این هم بنده خداست، حالا به ما فحش بدهد یا برای ما صلوات بفرستد!

صبر بر طاعت، گاهی به مراحل می‌رسد که از صبر بر گرفتاری‌های دنیوی سخت‌تر است، امر به معروف و نهی از منکر گاهی به جایی می‌رسد که خرج به وجود می‌آورد و اجرایش شجاعت و جرئت می‌خواهد، صبر می‌خواهد.

منظور این است که گاهی انسان در مقام انجام وظیفه با مشکلاتی رو به رو می‌شود که صبر و تحمل می‌خواهد. حالا يك واجبي مثل نماز خواندن که بالاخره خیلی مشکل نیست، ولی قیام عاشورا برای امام حسین(ع) يك امتحان الهی بوده که صبر عظیمی را می‌طلبد.

مرحله سوم و بالاترین مرحله از صبر، صبر بر معصیت است که انسان در برابر حرام ایستادگی کند و بگوید چون حرام است من انجام نمی‌دهم. این حرام ممکن است مال باشد یا شهوات نفسانی، مقام و ریاست.

هر کسی از يك گوشه دنیا خوشش می‌آید و تا انسان خودش را امتحان نکند، خیال می‌کند که تہذیب شده است، ولی وقتی که مرحله عمل می‌رسد، می‌بیند که نمی‌تواند تحمل کند. بیشتر انسان‌ها در برابر فقر و گرفتاری طغیان نمی‌کنند، ولی وقتی خدا مقام، پول و صحت بدن بدهد، آن وقت خیلی مهم و سخت است که خودش را سالم بدارد. یکی از دوستان می‌گفت: من خودم دیدم که وقتی طلبه‌ای، دست مرحوم آقای بروجردی را بوسید، آن مرجع هم دست آن طلبه را بوسید. یا نقل است که طلبه‌ای آمد خدمت مرحوم آیت‌الله سید محمد تقی خوانساری و گفت: آقا شما «ولا الصّالین» را قرائت کنید! آن طلبه می‌خواست بداند که آیا آقا درست تلفظ می‌کند یا خیر!! آقا قرائت فرمودند، آن طلبه گفت: نشد. آقا دوباره تکرار کردند و تا سه مرتبه این عمل صورت گرفت! سرانجام آن طلبه گفت: حالا درست و صحیح شد!! آن مرجع عظیم‌الشأن فرمود: «خدا توفیقت بدهد؛ مثلاً دعا کرد که موقف باشید. اما حالا اینکه بگوید تو بچه طلبه هستی، چرا به من اعتراض می‌کنی، نه این‌طور نیست. منظورم این است که انسان در مقام انجام وظیفه، کارهایش نباید دل‌خواهی باشد. واقعاً در بعضی از موقعیت‌ها صبر و تحمل خیلی سخت است که باید لطف خدا دستمان را بگیرد و حفظ کند. «الهي لاتكلني إلی نفسي طرفه عين ابدأ».

قرآن فرموده است: «انّ النفس لأمارة بالسوء إلاّ ما رحم ربّي»؛³ پناهنده شدن به خدا، يك تعارف نیست، بلکه انسان همیشه باید خودش را در پناه خدا قرار دهد.

پی‌نوشت‌ها:

* برگرفته از: افق حوزه، شماره 218.

1. کافی، ج 2، ص 92.

2. سورة بقره (2)، آیه 155.

3. سورة يوسف (12)، آیه 53.

منبع: موعود